

Színház- és Filmművészeti Egyetem

DLA képzés
2006.

Rozgonyi Ádám

DLA dolgozat
Tézisek

Mindennapi kenyerünk

Az a határozott véleményem, hogy napjainkra a televízió, amely - sokszor megírták már - számtalan emberi foglalatosságot helyettesít, kisajátította magának a sorozatot, mint a rá, médiumra talán legjellemzőbb műfajt.

A sorozatot, műfajként, nézői igények hívták életre, tulajdonosi, szerkesztői és rendezői szándékok tették egyre életrevalóbbá és úgy alakult, hogy a sorozatműfajnak elvitathatatlan helye van a világ valamennyi televíziójában. E sorozatok között van kiváló és gyenge, sikeres és népszerűtlen, de a műfaj maga - úgy tűnik - diadalúton jár.

Úgy gondolom, hogy esztétikai megítélésében a többi művészeti alkotást is jellemző kritériumok játszanak szerepet, mégpedig ugyanúgy, mint azoknál, de a befogadónál elért siker, a minőségen túl, elsősorban a szociológiai-társadalmi, valamint a lélektani hitelességben rejlik.

A televíziós filmprodukciók, bár olykor szegényesebben, tudják azt, amit tud a mozi is: alkalmasak arra, hogy jelentős szereplő jelentős történetét elbeszéljék. Fontos körülmény azonban, hogy televíziót otthon néz az ember és nem a moziban, így nem feltétlenül él át kollektív, esetleg katarziszra is lehetőséget adó művészi élményt, hanem világosban, félhomályban, saját környezetében figyeli a képernyőt, s örül annak, ha találkozhat azzal is, akire a leginkább kíváncsi: önmagával, a hozzá hasonló átlagemberrel.

A művészet egész története – az egyiptomi sírkamrák mindennapi életet ábrázoló jeleneteitől kezdve – bizonyítja: a befogadó nemcsak a hősökön át akar nembeliségével találkozni, hanem szívesen figyeli önmagát, akadálymentesen, áttételek nélkül. Kreálódik hát számára egy világ, olyan, mint az övé, ahol a hozzá hasonlók élik meg a saját, az övére többé-kevésbé emlékeztető sorsukat. Ez talán a sorozat életképességének legfontosabb oka. A sorozatban maga a történet akár mellékes is lehet, mert nem a történet vége a cél. Persze fontos az is, hiszen az hivatott arra, hogy a néző figyelmét ébren tartsa, de igazán lényegessé a mese végtelen folyama válik. Így lehet, hogy a legtöbb sorozat végtelenített, a konkrét mese epizódonként akár le is zárulhat, hiszen úgyszólván indul egy másik, ahogyan a néző életében az esti sorozat után indul egy másik nap, mert még az sem számít, hogy az elnök környezetéről, veszélyes életet élő tűzoltókról, rendőrökről, fontos hivatásukat gyakorló orvosokról, reménytelen szerelmesekről vagy egyszerűen az azonos házban lakó kisemberekről van-e szó. Az a fontos, hogy mindenkiről – és valóban mindenkiről – bebizonyosodik: „Bár más, mint én, de hasonlít rám vagy én hasonlítok őrá. Nem vagyok egyedül.”

Ez pedig olyan, pszichológiailag döntő fontosságú, egyedül, a befogadás kollektív élménye nélkül is fogyasztható üzenet, amelyet nem kaphat meg elégszer a néző.

Tanúk vagyunk. Tanúi annak, hogy a bolygó valamennyi - többé-kevésbé civilizált - országában a tévéző visszatérő rítusa a sorozat megtekintése. Vannak országok, amelyek tipikus sorozatokat produkálnak, például Brazília vagy Mexikó, de egy amerikai vagy német széria más szempontok szerint is felismerhető első ránézésre. A szempontok tartalmiak - társadalmi háttérrel, szociológiát, pszichológiát érintőek - vagy formaiak is lehetnek. Tipizálhatunk műfajok - romantikus, drámai vagy vígjátéki -, dramaturgia - folyamatos történés vagy zárt epizódok -, közeg - a gazdagok világától a közkórházig -, időtartam - a mini-series-től a prime time, hosszú sorozatig -, közönség - tini-sorozattól az inkább felnőtteket vonzó bűnügyi-szériáig - és még egyéb megfontolások szerint.

A Mindennapi kenyérünk címet viselő disszertációban rövid áttekintést kívánok adni a sorozat-műfaj irodalmi és művészeti előzményeiről, elsősorban a 19.-20. századi konkrét előtörténet példákra támaszkodva.

Céлом továbbá a televíziós sorozatok áttekintése, tipizálása és a különböző típusba sorolható szériák elemzése, nemzetközi és magyar példák alapján. E munka nem nélkülözhet némi közönség-viselkedés analízist, igazán fontos szempontjaim azonban az "alkotói oldal" vizsgálatára ösztönöznek.